

בס"ד. ש"פ מטות-מסעי, ב' מנחם-אב, ה'תשכ"א

(הנחה בלתי מוגה)

ומקנה רב הי' לבני ראובן ולבני גד גו' ויאמרו אל משה גו' יותן את הארץ הזאת לעבדיך לאחווה, ועל זה משה השיב להם בדברי תוכחה, ולבסוף אמר להם אם תחלצו לפני הוי' וגו' והיתה הארץ הזאת לכם לאחווה¹. וצריך להבין², מדוע בחרו בני גד ובני ראובן בעבר הירדן ולא רצו ליכנס לארץ ישראל, והרי כל זה הי' לאחרי תום כל הדור³ שבו הי' חטא המרגלים, וא"כ איך אפשר שלא רצו ליכנס לארץ ישראל. וביותר יוקשה, שהרי אמרו למשה ואנחנו נחלץ חושים וגו'⁴, היינו שמצד עצמם (עוד לפני שמשה התנה עמם על זה⁵) היו במדריגת העבודה דמס"נ, וא"כ, איך אפשר שלא רצו ליכנס לארץ ישראל. גם צריך להבין מה שאמר להם משה אם תחלצו לפני הוי' וגו' והיתה הארץ הזאת לכם לאחווה, והיינו, שמשה לא הסתפק בכך שתהי' אצלם העבודה דמס"נ, אלא דרש מהם גם העבודה דלפני הוי', היינו⁶ למעלה משם הוי', ע"ד מ"ש באברהם התהלך לפני הוי' תמים⁷, לפני (פאָר מיר) דייקא, וכידוע⁸ בפירוש לפני הוי' תטהרו⁹, דהיינו למעלה משם הוי', ואעפ"כ, הנה התכלית מזה היא והיתה הארץ הזאת לכם לאחווה, עבר הירדן דוקא.

(ב) **ויובן** זה בהקדם תורת רבינו הזקן¹⁰ בענין ההפרש בין עבודת יוסף ועבודת שאר השבטים. דהנה, השבטים היו רועי צאן, והיינו שבחרו להם עבודה כזו שיוכלו להיות בהתבודדות מהעולם, לפי

1) פרשתנו (מטות) לב, א ואילך.

2) ראה רד"ה ומקנה רב תרס"ו (המשך תרס"ו ע' שח). ד"ה הנ"ל תש"כ (תו"מ חכ"ח ע' 250 ואילך). לקו"ש ח"ח ע' 189.

3) לשון הכתוב — שם, יג.

4) שם, יז.

5) שם, כ.

6) ראה ריש וסוף ד"ה ומקנה רב תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' רנח. ע' רסג).

7) לך לך יז, א.

8) לקו"ת אחרי כו, סע"ג ואילך. שם כז,

9) אחרי טז, ל.

10) מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' קצב ואילך. וראה גם ד"ה בן פורת יוסף בתו"ח ויחי קב, ב ואילך. אוה"ת מקץ ח"ו תתשב, א ואילך. ד"ה ולא זכר שר המשקים תרל"ג (סה"מ תרל"ג ח"א ע' סג ואילך), ד"ה הנ"ל עזרת (סה"מ עזרת ע' קג ואילך), תרפ"ח (סה"מ תרפ"ח ע' כג ואילך). ד"ה ומקנה רב באוה"ת פרשתנו (מטות) ע' א'שלט. ד"ה הנ"ל תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' רנח). ד"ה הנ"ל תש"כ (תו"מ שם).

שעבודתם היתה בבחי' מרכבה¹¹, שכל עניניהם היו אלקות, ולכן לא רצו להיות בעולם, כדי שהעולם לא יבלבל אותם להיות מרכבה לאלקות. אמנם יוסף הי' שליט בארץ מצרים¹², ועד שבלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים¹³, וגם לפני¹⁴, בהיותו בבית פוטיפר, הי' עסקו בעניני העולם, כמארז"ל¹⁴ על הפסוק¹⁵ ויבוא הביתה לעשות מלאכתו, למבדק בכתבי חושבני, ומ"מ, עניני העולם לא בלבלו אותו כלל, ובשעת מעשה הי' מרכבה לאלקות. ומובן ריחוק הערך שבין ב' אופני עבודה אלו, ולכן כתיב¹⁶ והם לא הכירוהו, שהשבטים לא הכירו את יוסף וחשבוהו לאיש מצרי, כיון שלא הכירו והשיגו מדריגת עבודת יוסף, שיכול להיות עסוק בעניני העולם, ובשעת מעשה להיות מרכבה לאלקות. והיינו, לפי שנשמת יוסף היתה מבחי' אצילות, משא"כ נשמות השבטים שהיו מבחי' בריאה. וכללות החילוק בין שני אופני עבודה הנ"ל ישנו גם בזמן הזה, שיש נשמות שצריכים להיות בתנועה של התבודדות מהעולם (שהרי ככל שתגדל מעלתם, הרי אינם נעלים יותר מנשמות השבטים שהם נשמות דבריאה, שעניני העולם מבלבלים אותם), ויש נשמות שיכולים להיות יותר בעולם כו' (ע"ד נשמות דאצילות).

ג) **ובזה** יובן הטעם שבני גד ובני ראובן לא רצו ליכנס לארץ, כיון שרצונם הי' לעבוד עבודתם בבחי' מרכבה, ולכן אף שידעו שצריך להיות בעולם דוקא, הנה בזה גופא בחרו להיות רועי צאן, ולקבל נחלה בעבר הירדן שהיא ארץ מקנה, כדי שעסקם עם גשמיות העולם יהי במדה היותר פחותה (ווא"ס וייניקער האָבן צוטאָן מיט גשמיות). אמנם, לאמיתתו של דבר, הנה כאשר העסק בגשמיות הוא במיעוט, אי אפשר להגיע להעילוי שנעשה ע"י עבודה באופן שמתעסקים עם הגשמיות, והגשמיות מבלבל וכו', ואעפ"כ מבררים ומעלים את הגשמיות, וכמאמר¹⁷ לפום צערא אגרא. והיינו, שנקל יותר שתהי' העבודה באופן של התבודדות, אבל, כדי לבוא לעילוי גדול יותר, הרי זה דוקא ע"י העסק בבירור הגשמיות.

(14) תרגום אונקלוס וישב לט, יא. וראה מכילתא דרשב"י ויקהל לה, ג.

(15) וישב שם.

(16) מקץ מב, ח.

(17) אבות פ"ה מכ"א.

(11) ראה תו"א ויצא כד, א. וישב כח, א ואילך.

(12) מקץ מב, ו.

(13) שם מא, מד.

ועל זה אמר להם משה אם תחלצו לפני הוי' דייקא, דכיון שרוצים לעסוק בגשמיות במיעוט, הנה כדי שאעפ"כ יהי' אצלם גם ענין הרוחניות בעילוי גדול, כמו כאשר עוסקים בבירור הגשמיות, יש צורך בעבודה מיוחדת, שזוהי העבודה דלפני הוי' שהיא למעלה גם מעבודת המס"נ, ועל ידה הנה גם בהיותם בעבר הירדן יוכלו להגיע למדריגה נעלית כמו ע"י העבודה בארץ כנען.

אמנם לאחר כל זה, אין זה מגיע למעלת ארץ כנען, שבה נשלמת הכוונה דבירור הגשמיות ממש. ולכן איתא במדרש¹⁸ שנחלה מבוהלת בראשונה¹⁹ קאי על בני גד ובני ראובן, שזהו ע"ד עולם התוהו²⁰, ואילו הכוונה היא בעולם התיקון דוקא. וזהו גם מה שהתחלת החורבן והגלות הי' אצל בני גד ובני ראובן²¹.

(ד) **וההוראה** מזה אשר לא כדעת הטוענים שמוטב להם להסתגר בד' אמותיהם, ולשם מה עליהם לילך למקום רחוק דוקא, אלא צריך לידע, שאף שנקל יותר להשאר בד' אמותיהם, מ"מ, אין זו תכלית הכוונה, אלא הכוונה היא לנסוע בשליחות למקום רחוק ולהפיץ המעיינות חוצה²².

(18) ראה במדב"ר סוף פרשתנו (מטות) — תש"כ (תו"מ שם ע' 225).
 (19) משלי כ, כא.
 (20) תנחומא פרשתנו (מטות) ז.
 (21) ראה תנחומא שם ה. פרש"י משלי שם.
 (22) חסר הסיוס (המו"ל).
 (20) ראה ב"ר פפ"ג, א. סד"ה ומקנה רב